

Yeni Anayasa'nın iletişime de ihtiyacı var

Yrd. Doç. Dr. Abdullah ÖZKAN

İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Öğretim Üyesi

Türkiye'nin gündeminde yeni anayasa var; Toplumun her kesimi sivil, özgürlükçü bir anayasa talebini her platformda seslendiriyor. 1980 askeri darbesi sonrasında yapılan ve defalarca **'tamir edilmeye'** çalışılan anayasanın iflah olmayacağı konusunda hemfikiriz ama yeni anayasayı **nasıl yapacağız** konusunda farklı fikirlere sahibiz.

Öncelikle altını kalın çizgilerle çizmemiz gereken husus şudur; Anayasa bir toplum sözleşmesidir. Sadece siyasal erkin, belirli bir gücün ya da toplumun bir kesiminin yapacağı anayasa asla toplumu temsil edemez, etmemelidir. Anayasada toplumun tüm kesimlerinin görüşü, bakışı, sesi olmalı; kendilerini ifade edebilme imkanı bulabilmelidir.

Monolog Değil, Diyalog

Peki böyle bir anayasayı "nasıl" yapacağız?

Ne yapmalıyız ki, yeni yapacağımız anayasa, toplumun tümünü olmasa bile, çoğunluğunu mutlu ve memnun etsin, hoşnut kılsın?

İsterseniz önce, toplumun çoğunluğunun hoşnut olacağı bir anayasa için **neleri yapmamamız** gerektiğine bakalım...

Her şeyden önce **"dayatmacı bir anlayışla"** yola çıkmamalıyız. İster siyasal iktidar olsun, isterse sivil toplum örgütü ya da muhalefet partileri; anayasa yapımında aktif rol alacak herkes kendi görüşünü, bakış açısını ve anayasa taslağını hiç kimseye dayatmamalı, kendi fikrini diğerinden üstün görme yanlışına düşmemeli. Ön kabullerden arınarak yola çıkılmalı, her fikir tartışmaya korkusuzca açılmalı, her şeyi kendimizin daha iyi bildiği gibi bir gafletten ise uzak durulmalı.

Hep konuşmak yerine biraz da **karşımızdakileri dinlemeliyiz**. Dinlemeden, yeni fikirleri, yeni bakış açılarını öğrenmemiz mümkün değildir. Karşımızdakinin ne dediğini bilmeden, sağlıklı bir tartışma ortamı kuramayız. **Monolog** yöntemi, toplumun genelini ilgilendiren yeni bir anayasa için tercih edilebilecek bir yöntem asla değildir. Daha çok **diyaloga** ihtiyacımız var. Hem konuşmalı, hem de karşımızdakileri usulünce dinlemeliyiz. Ki, kendi fikirlerimizi test edebilelim, varsa yanlışlarımızı görebilelim ve düzeltebilelim.

Hiç kimse **bizim gibi düşünmeye** mecbur ve mahkum değil. Demokratik toplumların en büyük özelliği zaten düşünce ve fikir özgürlüğü değil midir? Herkes korkmadan, ürkmeden, kimseden çekinmeden düşünmeli, düşüncesini açıklayabilmelidir. Yeni bir anayasa yaparken böyle bir ortama sahip olmak, çok büyük önem taşıyor. Ancak böyle bir ortamda farklı fikirlere tahammül gösterilebilir, farklılıklar zenginlik olarak kabul edilebilir.

Odak noktası; İletişim

Toplumun büyük çoğunluğunu memnun ve mutlu edebilecek bir anayasa yapabilmek için **Türkiye Büyük Millet Meclisi'**nde temsil edilen partileri bir araya getirmek, onların aylar sürecektir uzun bir çalışma yapması yetmez.

Belki **teknik** olarak ortaya bir anayasa metni/taslağı çıkabilir ama buna **“Anayasa”** demek, ne kadar doğru olur bilmiyorum.

Şunu demeye çalışıyorum: **Anayasa sadece “teknik” bir çalışma değildir. Anayasaların ruhu da vardır. Bu ruh; toplumun iradesi, isteği ve arzusudur. Anayasa yapımında önce ruhu inşa etmek, daha sonra teknik kısma geçmek gerekir diye düşünüyorum.**

Anayasanın ruhunu inşa edecek en önemli unsur ise bana göre **“İletişim”**dir.

Devletin toplumla, toplumun siyasal karar alıcılarla, sivil toplumun akademiyle, medyanın siyasetçilerle kuracağı iletişim, “neden yeni bir anayasaya” ihtiyacımızın olduğunu belirleyecektir ilk önce... Niçin yeni bir anayasa yapmamız gerektiği konusunda toplumun ikna olması, sorunu tespit etmesi, eksiklikleri görmesi; beraberinde toplumsal motivasyonu ve kararlılığı da getirecektir.

Yeni bir anayasaya ihtiyaç olduğuna ikna olan toplumsal aktörlerin soracağı ikinci soru şudur: **“Peki, bu anayasayı nasıl yapacağız?”**

İşte yol ve yöntemin tartışılacağı bu evrede **iletişim süreci** bir kez daha devreye girecek, “nasıl yapacağız?” sorusunu siyasal erkten, sivil topluma, akademiden, medyaya kadar tüm aktörler arasında dolaşıma sokacak, bu konuda farklı fikirlerin ortaya çıkmasına zemin hazırlayacaktır.

“Nasıl yapılması gerektiğini” bu süreçte, anayasa yapımına büyük oranda katkı vermesi beklenen aktörler aralarında konuşarak, tartışarak, beyin fırtınaları yaparak kendileri belirleyecek, **ortak bir yol haritasında** mutabık kalmaya çalışacaklardır.

İletişim süreci; farklı fikirlerin gündeme gelmesini, değişik algılamaların seslendirilmesini sağlayacak, daha az hata yapmamıza katkı sunacak, **ortak aklın** devreye girmesine imkan tanıyacaktır.

Mevcut Altyapı Zayıf

TBMM Başkanlığı'nın öncülüğünde siyasi parti temsilcilerinden oluşturulan **Anayasa Hazırlık Komisyonu**'nun yapacağı çalışmalar, eğer konunun iletişim boyutu eksik bırakılırsa, arzulanan sonuçlara ulaşmaktan uzak kalacaktır.

Sivil toplum örgütlerinin anayasa taslağı hazırlamış olması, toplumun sesinin karar mekanizmalarına yansıdığı anlamı taşımaz. Çünkü ülkemizdeki sivil toplum yapılanması, tabana yayılmamış, sivil anlayışla örgütlenmemiştir.

Aynı şey **siyasi partiler** için de geçerlidir. Siyasi partilerin mevcut örgütlenmesi, tabanın sesinin rahatlıkla duyulabildiği ve dikkate alındığı yapılar değildir. “Delege düzeni” ile virüs kapmış, “Genel Merkez” baskısı ile eli-kolu bağlanmış, farklı fikir ve görüşlere her daim kapalı yapısıyla nam salmış siyasi parti düzeninde, seçimlerde oy veren, örgütlerde çalışan kişiler ne yazık ki, sıra kendilerini temsil noktasına gelince bir kenara itiliyorlar, oy verdikleri, iktidar olması için çalıştıkları partilerde seslerini duyuramıyorlar.

Ya **akademi**? Bir ülkenin anayasası yapılırken öncülük etmesi, yol göstermesi, liderlik yapması beklenen üniversiteler, öğretim üyeleri?..

Neredeler ve niçin toplum sözleşmemizi sadece anayasa profesörlerinin insafına terk etmekten dolayı vicdan azabı duymuyorlar? Söyleyecek sözleri mi yok, yoksa söyleyecek zemine, ortama ve koşullara mı sahip değiller?

Kamuoyunu yönlendirme, ikna etme ve kanaat oluşturma gücüne sahip **Medyanın** da bu süreçte çok aktif tutum alması, üzerine düşen görevleri fazlasıyla yerine getirmesi beklenir. Ama reyting ve traj kaygısı, güven ve itibar zedelenmesi hem medyayı asli görevlerinden uzaklaştırıyor, hem de halkı medyanın kendisinden... Etkisizleşen ve sadece bir eğlence kutusuna dönüşen medyanın, yeniden inşa etmeye çalıştığımız toplum sözleşmemizin iletişimde ne kadar etkili olabileceği tartışmalıdır.

Anayasa'nın Önderlik Rolü

Sonuç olarak, yeniden altını çizmekte fayda var; **İletişim**, Anayasa çalışmalarının odak noktasına alınmadığı, farklı fikir ve görüşlere kapı aralanmadığı, karşımızdakini dinleme zahmetine katlanılmadığı sürece, yeni bir toplum sözleşmesi yapamayız.

Belki Anayasa metni yazarız ama bu metin toplumun büyük çoğunluğunun üzerinde ittifak ettiği, içine sindirdiği, benimsediği bir metin olmaz.

Olsa olsa, birilerinin dayattığı, ruhu olmayan, teknik bir metin olur.

Böyle bir metin de, **Yeni Yüzyılda Türkiye'ye önderlik edemez**, yol haritasını çizemez, stratejik bir vizyon sunamaz.

Yeni anayasa yapımında rol ve görev alan herkesin bu hususları dikkate almasında büyük yarar var. Madem yeni bir anayasa yapıyoruz; bunu eski usullerle yapmak yerine, yeni yöntemlerle ve gerektiği gibi yapmamız daha doğru olmaz mı?